

FINDIK RAPORU

TMMOB YAYINLARI: 2 TÜRK MÜHENDİS VE MİMAR ODALARI BİRLİĞİ

TÜRK MÜHENDİS VE MİMAR ODALARI BİRLİĞİ Konur Sokak, 4, Ankara,
Tel: 18 12 75

TMMOB YAYINLARI 2/FINDIK RAPORU
MAYIS 1976

Bu yapıt, Ziraat Yüksek Mühendisi Saydam Sarıhan'ın çalışmasından derlenmiştir.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ

GİRİŞ

1. BÖLÜM

Sayısal Veriler

2. BÖLÜM

Dünyada, Türkiye'de ve İllerimizde Fındık Saha, Üretim ve Verimi

3. BÖLÜM

Fındık Aile işletmeleri

4. BÖLÜM

Fındık Üreticilerine, Ulusal Gelirden Artakalan Pay

5. BÖLÜM

Aracılar, Tefeciler, Örgütlenme Sorunu

6. BÖLÜM

Ne Yapmalı

ÖNSÖZ

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği, 20. Çalışma Dönemi içinde; yayın çalışmalarını, Birlik Haberleri dergisinin dışına taşıyarak, genişletme kararı almıştı. Bunun en belli - başlı nedeni; bugüne dek TMMOB ve bağlı Odaların bünyesinde oluşan birikimlerin, tüm emekçi kesime daha yaygın ve etkin bir biçimde iletilebilmesidir. Birlik Haberleri'nin, dergi niteliğinde bir yayın olması, boyut olanaklarının sınırlı bulunması, araştırma ve çalışmaların bütünüyle verilememesi sorununu doğurmaktaydı. Elinizdeki bu yapıt, sözü geçen oluşum ve nedenlerin ürünü ve ikincisidir.

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği'nin, ülke sorunlarına bilimsel açıdan yaklaşımı, çelişkilerin nesnel bir bakışla ortaya konulması ve sorunlara gerçekçi çözüm önerileri getirilmesi; Birlik Haberleri'nin yanı sıra fakat ondan daha geniş boyutlarıyla, bundan böyle TMMOB kitap - broşür yayınlarının sayfalarını oluşturacak ve buradan üyelerimize ve halkımıza ulaşacaktır. TMMOB ve bağlı Odaların yaptığı ve yapacağı çalışmaların doğru çözüm ve önerilerde bulunmasının nesnel koşulları Odalarımızın ilgi alanlarına giren konularda, geniş araştırma, gözlem ve deneyler yapma yöntemini benimsemiş olmalarında odaklaşmakta. TMMOB, önümüzdeki dönemde de, ülke somut sorunlarından hareketle, iç ve dış sömürüyü teşhir edecek, bu çalışmaları daha etkin ve yaygın yayın eylemleriyle kitlelere aktaracaktır.

TMMOB ve bağlı Odaların, tüm çalışmalarında, bu niteliklerini koruyacağına ve geliştireceğine inanıyoruz. Üyelerimiz ve halkımız desteğimiz, eleştiri ve öneriler yönlendiricimiz olacaktır.

TÜRK MÜHENDİS VE MİMAR ODALARI BİRLİĞİ

GİRİŞ

Demokratik, sosyal ve ekonomik haklarını alabilmek için, bilinçli olarak örgütlenmek ve mücadele etmek gereği ve gerçeği; tüm çalışanlar ve ezilenler için olduğu gibi, Karadeniz bölgesinin fındık üreticileri için de kaçınılmaz ve tüm çıplaklığı ile ortada bir olgudur.

Toplumumuzdaki egemen güçlerin ve onların bilerek bilmeyerek borazancılığını ve dolapçılığını yapanların, “fındık üreticileri tembeldir, çalışsalar karşılığını alırlar fazlasıyla, 1 - 2 ay çalışıp 10 ay yatmalarına karşın yine de kazançları iyidir” şeklindeki sözleri, toplumumuzu çarpıklaştıran kapitalist değerlendirme biçimlerinden biridir ve etkinliğini yitirmiştir. Bunlar, bir gerçeği yansıtmaktan çok, kişisel ya da sınıfsal çıkarlarını kollayanların sözleri olarak anımsanmaktadır artık. Çünkü diğer üreticilerimiz gibi fındık üreticilerimiz de, giderek daha fazla farkına varmaktadır ki; üreticiyi güçlendirecek, verimi artıracak, emeği ve ürünü tam karşılığıyla değerlendirecek girişim ve girdiler kendilerine devletçe tam anlamıyla sağlanamamaktadır. Üreticiyi korur gibi görünen destekleme alımları, sübvansiyonlar, bankalar, kooperatifler ve krediler ile benzerleri, yetersiz ve adil dağıtım yapmayan nitelikleriyle üreticilere değil; tüccarlara, aracı - tefeci - vurgunculara, toprak ağalarına, ihracatçı, ithalâtçı ve benzerlerine yarar sağlamaktadır.

Fındık üreticilerimiz; gelirlerinin, ekonomik güçlerinin ve de siyasal güçlerinin neden düşük düzeyde olduğu, ulusa) gelirden bir azınlık gurup tonlarla pay alırken kendisine neden gramla pay düştüğü; üreticileri güçlendirmek, haklarını korumak, emek ve ürünlerini değerlendirmekle görevli pek çok kuruluşun, anayasamızca da önerilen bu görevleri yapmak yerine, tam tersine, neden kendisini boğan, bağımlı hale getiren, güçsüzleştiren ve sömüren aracı - tefeci - tüccar vb. azınlığın yararına işlediği konularında giderek aydınlanmakta, bilinçlenmekte ve tek çıkar yolun, kendi kuracağı, kendi yöneteceği örgütü içinde mücadele etmek olduğu noktasında birleşmektedirler.

Fındık üreticilerimiz yoksuldur, dayanaksızdır, sosyal güvenlikçe terk edilmişlik içindedir. Pek çok ürün alanımızda olduğu gibi, fındıkçılığımızda da, verimi ve ulusal gelire katkısı artıracak, gelir dağılımını etkileyecek önlem, veri, bilimsel araştırma ve işbirliği yönlerinden bir başıboşluk ve tutarsızlık vardır.

Kişisel ve kâra yönelik çıkar ve girişimlerin ağır bastığı, insan onurunun, yaşama hak ve güvenliğinin hiçe sayıldığı kapitalist toplumlarda adaletsiz gelir dağılımını, ekonomik güç dengesini ve sosyal adaleti etkileyen kamu mülkiyeti sorunu gerçek anlamıyla çözülmeyince, toplumdaki çarpıklıklar, çelişkiler ve sömürü sürüp gider. Halkın, halk için, halk tarafından yönetimi demek olan demokrasi, tüm boyutlarıyla ve uluslararası çapta yerleşmedikçe; tüm geri bıraktırmış toplumların ve bu toplumların büyük bölümünü oluşturan buğday, arpa, pamuk, tütün, pancar, haşhaş, çay, pirinç, zeytin, kahve, kakao, sebze, meyve, mısır, patates,... ve fındık üreticilerinin şimdiye dek karşılaştıkları sorunlar sürüp gider.

Buradan, fındık üreticilerimiz ve fındık aile işletmelerimizin, hem genel

sorunlarımızdan soyutlanamayan, hem de kendi içindeki sorunları yönünden özelliklerine geçelim.

1. SAYISAL VERİLER

Dünyada en çok fındık üreten, ihraç eden ve en fazla sahada fındık tarımı yapan ülke, Türkiye'dir. 360091 hektar sahada, 3 milyonu aşkın kişi ya da 400000 aile geçimini fındıktan sağlamaya çalışmaktadır (1973).

Fındık tarımı, «1. Standart Bölge» denilen Artvin, Rize, Trabzon, Giresun, Ordu; «2. Standart Bölge» denilen Samsun, Sinop, Kastamonu, Zonguldak, Bolu, Sakarya, Kocaeli ve «Çerezlik Bölge» denilen İstanbul, Bursa ve diğer illerimizde yapılmaktadır. 3150 köyümüzde yapılan fındık tarımının kapladığı saha, tüm fındık üreten illerin yüzölçümünün % 3.97'si ve Türkiye yüzölçümünün % 0.442'sidir (1973).

Fındık üreten 12 ilimizin 1970 sayımına göre nüfus toplamı 5786408 olup, bu sayı, tüm nüfusumuzun (35605176) % 16.25'ini içermektedir. Fındıkla geçimini sağlamaya çalışan 3 milyon kişi de Türkiye nüfusunun % 7.7'sini oluşturmaktadır. Bölge içinde ise fındıkla geçinen kişiler, bölge nüfusunun yarısı kadardır.

1. Standart Fındık Bölgesi, 1973'de, tüm sahamızın % 74.5'ini kaplamış ve o yılın üretiminin % 70.1'ini vermiştir.
2. Standart Fındık Bölgesinin 1973'deki saha oranı % 25.0, üretimdeki oranı % 29.5'dur. Çerezlik Bölgeye ait oranlar ise % 0,5 ve % 0.4'dür.

1. Standart Bölgedeki fındık bahçelerinin büyük çoğunluğu (4/5'i) % 40'dan fazla meyilli olan dağlık, engebeli arazide kuruludur. Bu tür arazide genellikle toprak kalınlığı 10-20 cm. gibi çok yüzeysel olup verimsizdir. Genellikle kırmızı podsolik ve kahverengi orman topraklarıdır. Üst toprak tabakası griye çalan - kahverengi, asit karakterli, kumlu-tın ve killi-tınlı bünyede; alt kısımlar ise bünyece kumlu - kil, ana maddece ise ince kumlu kiltası, şist ve gnaysdan oluşmuştur. Bölgede yapılan verimlilik çalışmalarına göre, bölge toprakları genellikle killi - tınlı bünyede, çok kuvvetli ve nötr arası değişen eşitlikte olup, büyük çoğunluğu organik maddece yoksul durumdadır. Bölge topraklarının fosforca, % 30.94'ü yoksul, % 24.08'i orta, % 45.00'ü yeterlidir. Potasyumca ise, % 0.78'i yoksul, % 32.49'u orta, % 66.73'ü yeterlidir. Toprak bünyesi yönünden % 39.06'sı tınlı, % 59.96'sı killi - tınlı, % 0.98'i killidir. Bölge topraklarının % 22'sinin kireçsiz olduğu saptanmıştır.

1973 yılında fındık ocağı sayısı (ürün veren ve vermeyen) 239215000'i bulmuştur. Genel ortalama olarak, dönüme 66 ocak düşmektedir. Dikim sahasının % 9.77'si olan 35185 hektarda yeni dikimler, yani ürün vermeyen ocaklar vardır (1973).

1969 -1973 yılları ortalamasına göre Türkiye; dünya fındık dikim sahasının % 77.2'sine, dünya fındık üretiminin % 65.7'sine, toplam-fındık ihracatının % 74,4'üne sahiptir. Aynı dönem ortalaması olarak, verim 63.8 Kg/da.'dır. Genel ihracatımızın her yıl % 10 - 15'lik bir bölümünü fındık oluşturur.

2. DÜNYADA, TÜRKİYE'DE İLLERİMİZDE FINDIK SAHA, ÜRETİM VE VERİMİ

Gerek dünyada, gerekse Türkiye'de, fındık tarımı yapılan saha ve sağlanan üretim giderek artmaktadır. Ancak verim söz konusu olunca,

Türkiye'de verimin saha artışı dolayısıyla yeterli artışlara ulaşamadığı, giderek artan gübre kullanımıyla sınırlı kaldığı, ama yine de özellikle baş rakibimiz olan İtalya'daki verimin yarısı kadar olduğu görülmektedir. 1969 -1973 yıllarında fındık üreticisi ülkelerin saha, üretim ve verimleri ile Türkiye'nin yeri aşağıdaki çizelgede olduğu gibidir:

Yıllar	Türkiye	İtalya	İspanya	A.B.D	S.S.C.B.	Dünya
1969						
Saha (Ha)	293000 378000	45000	—	—	—	—
Üretim (Ton)	172000 226000	30000	—	—	—	—
Verim (Kg/da)	58.6	66.7	—	—	—	59.8
1970						
Saha (Ha)	313000 408000	52500	—	—	—	—
Üretim (Ton)	264000 390500	85000	—	—	—	—
Verim (Kg/da)	84.5	161.9	—	—	—	95.7
1971						
Saha (Ha)	324000 422000	53000	—	—	—	—
Üretim (Ton)	166000 303000	100000	—	—	—	—
Verim (Kg/da)	51.2	188.7	—	—	—	71.8
1972						
Saha (Ha)	350000 451000	54000	—	—	—	—
Üretim (Ton)	186000	70000	—	—	—	293100
Verim (Kg/da)	53.1	129.6	—	—	—	65.0
1973						
Saha (Ha)	360091 464000	55000	—	—	—	—
Üretim (Ton)	259000 379300	85000	—	—	—	—
Verim (Kg/da)	71.9	154.5	—	—	—	81.8
1969 - 1973						
Saha (Ha)	328000 424600	51900	24800	10300	9600	—
(ort)Üretim(Ton)	209400 318580	74000	17600	8780	8800	—
Verim(Kg/da)	63.8	142.6	71.0	85.2	91.6	75.0
Saha (%'si)	77.2 100.0	12.2	5.8	2.4	2.3	—
Üretim(%'si)	65.7	23.5	5.5	2.8	2.8	—

100.0

1964 - Saha(Ha)	279400	42000	20600	7000	7000	
	356000					
1968 Üretim(Ton)	131440	57900	16500	8000	7600	
	221422					
(ort)Verim(Kg/da)	47.0	137.9	80.1	114.1	108.6	62.2
Saha (%'si)	78.5	11.8	5.8	2.0	2.0	
	100.0					
Üretim(%'si)	59.4	26.2	7.4	3.6	3.4	
	100.0					

Türkiye fındıklılığında 1969 -1975 yılları arası durum; ocak sayısı, dikim sahası, üretim ve verim olarak aşağıdaki gibidir:

Yıllar	Ocak Sayısı (Adet)	Dikim sahası (Ha)	Üretim (Ton)	Verim (kg/da)
1969	193.400.000	297.362	171.554	57.7
1970	204.158.000	312.947	264.376	84.5
1971	208.777.000	323.871	165.900	51.2
1972	232.139.000	350.461	185.950	53.1
1973	239.215.000	360.091	255.780	71.0
1974	240.000.000	363.600	244.624	67.3
1975	243.200.000	368.550	312.562	84.8
(ort)				
1954-1957	149.749.000	217.240	100.000	46.0
1958-1962	164.506.000	210.917	98.752	46.9
1964-1968	191.052.000	279.400	131.443	47.0
1969-1973	215.538.000	328.000	209.312	63.7
1969-1975	222.985.000	339.555	228.678	67.3

İster tek-tek yıllar, ister 5'er yıllık devreler şeklinde bakılsın, fındık saha ve üretimimiz giderek artmaktadır. Verim de hem saha artışına, hem de girdi (özellikle gübre) kullanımına bağlı olarak artmaktadır. Birbirleriyle çelişki yaratan saha yayılması ve yüksek taban fiyatı politikasının yanı sıra, birkaç yıldır varolan fındık ihracat zorluğu ve tıkanıklığının önümüzdeki yıllarda daha da artacağı ve mutlaka üreticilerin zararına dönüşeceği artık düşünüleilmeli ve kesin önlemleri alınmalıdır. Saha ve üretim artıyor, üretici sayısı çoğalıyor, maliyet yüksek, ihracatta tıkanıklık, stoklarda çoğalma var. Enflasyon oranının her yıl % 20-30 arasında olduğu ve yalnızca 1975 yılında dış ticaret açığının 45-50 milyar TL. olduğu göz önüne alınınca, ihracatımızın ve üreticilerimizin çok önemli bir ürünü olan fındığın tarım ve satışının üretici yararına kesin ve gerçek önlemler beklediği ortaya çıkar.

Fındık tarımımızın illerdeki durumu da şöyledir :

Üretim Verim

İller	Saha (Ha)	Ton		Kg/da	
		(1969-75) (ort)	1975	1969-75 (ort)	
Artvin	2.488	1850	87.5	78.3	
Rize	5.958	2300	30.0	39.8	
Trabzon	49.522	40416	101.0	81.7	
Giresun	105.000	56858	72.9	58.1	
Ordu	105.350	59043	69.2	60.4	
1.St. Bölge (toplam)	268.318	253.244	75.9	63.3	
Samsun	23.300	21.274	105.0	74.9	
Sinop	663	207	30.0	41.9	
Kastamonu	733	438	80.8	67.2	
Zonguldak	8.569	3.849	61.1	48.2	
Bolu	30.280	25.660	119.7	87.3	
Sakarya	24.887	19.702	124.5	83.5	
Kocaeli	1.645	1.654	117.1	112.0	
2. St Bölge (toplam)	90.077	67.310	110.6	79.3	
İstanbul	926	401	54.2	61.3	
Bursa	370	202	58.9	67.8	
Diğer iller	400	268	75.0	76.5	
Çerezlik Bölge (toplam)	1.696	870	56.8	66.8	
Türkiye	360.091	228.678	84.8	67.3	

Son 10 yıl içinde, Türkiye'de fındık tarımı; düz, az meyilli ve verimli arazilere yayılmıştır. Samsun, Sakarya, Bolu ve Zonguldak'ın düz arazilerini fındık bahçeleri kaplamıştır. Oysa amaçları belli ve ulusal bir tarım ve fındık politikası içinde bu tür arazide yapılacak fındıktan başka ürün çalışmalarının ekonomimize sağlayacağı yararın daha çok olacağını kestirmek hiç de güç değildir. Fındık; engebeli, çok meyilli ve yüzeysel topraklı arazileri en iyi ve ekonomik olarak değerlendiren bir üründür. Özellikle Giresun, Ordu ve Trabzon'da bu tür arazi çoktur. Ayrıca ulusal gelire katkı ve gelirin adil dağılımı yönünden de fındık tarımı bu üç ilde ağırlık kazanmalıdır. Durum pek iç açıcı değildir. Çizelge incelendiğinde anlaşılacaktır ki, fındık tarımımız gereksiz ve ekonomimize zararlı bir biçimde 2. Standart Bölgeye ağırlık

tanımaktadır.

1. Standart Bölge, tüm fındık sahamızın 1963'de % 83'ünü, 1969'da % 76.3'ünü kaplarken, bu oran 1975'de % 73.6 olmuştur. Üretimdeki payı ise 1969'da % 82.7 iken, 1975'de % 65.9'a düşmüştür.
2. Standart Bölgenin tüm fındık sahasına oranı, 1963'de % 17.0, 1969'da % 23.5 iken, 1975'de % 26.0 olmuştur. Bu bölgenin üretimdeki payı da büyük oranda yükselmiş ve 1969'da % 16.9 iken, 1975'de % 33.7 (1974'de % 36.6) olmuştur. Verim yönünden de ağırlık 2. Standart Bölgededir. Ürün veren ve vermeyen tüm ocaklara göre verim hesaplandığında, 2. Standart Bölgeye giren illerin verimleri, 120 Kg/da dolayında iken, 1. Standart Bölge illerinin verimleri bu miktarın yarısını biraz geçebilmektedir (özellikle Giresun ve Ordu). Şimdiye değin sağlanan en yüksek rekolteye sahip 1. St. Bölge 1975 yılı ortalama verimi 75.9 Kg/da, 2. Standart Bölge ortalama verimi 110,6 Kg/da'dır. 1974 yılında verim ortalamaları 1. Standart Bölgede 57.1, 2. Standart Bölgede 97.3 Kg/da'dır. 1969-1975 yılları ortalamasına göre ise verim 1. Standart Bölgede 63.3 ve 2. Standart Bölgede 79.3 Kg/Kg/da'dır.

3. FINDIK AİLE İŞLETMELERİ

Fındık bahçelerimizin 4/5'i, çok engebeli ve meyilli, dağlık arazidedir. Özellikle Giresun, Ordu ve Trabzon'daki fındık bahçelerimiz, çağdaş tarımsal işletmecilik ilkelerinden ve devletin rantabl ve eşit desteğinden yoksundur. Bahçeler çok parçalı, ev ile harman yerlerine uzaktırlar. Bu durum; zaman, güç ve gelir kaybını büyük oranda etkilemektedir. Miras düzenimizin sonucu olan bu durum, ayrıca düşük verimliliğin ve yüksek maliyetin de etkenlerindedir. Fındık üreten bir aileye düşen fındık bahçesi miktarı, yeterli ve gerekli büyüklüğün 1/4'ü kadardır. Bahçelerin büyüklüklerine göre dağılımları incelendiğinde bir dengesizlik ve adaletsizlik görülür. Bu durum, üreticilerin ekonomik bağımlılığını, mağdur olmalarını, aracı - tefeci ve vurgunculara sömürülmelerini hazırlayan ve kolaylaştıran baş etkindir. 1962 yılında yapılan bir araştırmaya göre, Giresun'daki ailelerin % 45'i, arazinin % 10.47'sini işlemekte ve bir aileye ortalama 7 dönüm fındık bahçesi düşmektedir. Ailelerin % 53'ü, arazinin % 89.5'ini işlemektedir.

1975 yılı başında yaptığımız bir araştırmanın sonuçlarına göre ise, bir fındık üreten aileye ortalama 12.47 dönüm bahçe düşmektedir. Bir aileye düşen bahçe miktarı Ordu'da ortalama 15.02, Giresun'da 15.55, Trabzon'da 5.83 dönümdür (Araştırma; Ordu'nun 58, Giresun'un 49, Trabzon'un 38 köyünde yapılmıştır). Bahçelerin ailelere dağılımı, işletme büyüklükleri dilimlenerek incelendiğinde, çok küçük bahçelere sahip ailelerin oranı artmakta, bunların sahip oldukları arazi miktarı ile, bir aileye düşen miktar azalmaktadır.

Bahçe Büyüklüğü Ort. (dönüm) (Dönüm)	Aile Sayısının oranı	Sahip Olunan Bahçe oranı(%)	Bir Aileye Düşen Fınd. Bahçesi.
0—5	29.48	5.24	2.21
5—10	25.07	16.03	7.97
10-15	14.26	14.45	12.64
15-20	15.07	20.49	16.96
20-25	6.16	10.59	21.44

25-30	0.63	1.39	27.52
30-40	6.79	18.72	34.39
40-100	2.54	13.09	64.21
Ortalama			12.47

Genel sonuçta, ailelerin % 90.67'si 0-30 dönümlük yetersiz ölçüde fındık bahçesine sahiptir. Ve ellerinde tüm fındık bahçelerinin % 68.19'u bulunmaktadır. Ailelerin %9.33'ü ise 30-100 dönümlük yeterli ölçüde bahçeye sahiptir ve ellerinde tüm bahçelerin % 31.81'i bulunmaktadır. 1. grupta bir aileye ortalama 9.38 dönüm, 2. grupta ise 42.51 dönüm fındık bahçesi düşmektedir.

Fındık üreticilerinin büyük çoğunluğunun geçimlerini sağlayamamalarına, işsiz kalmalarına, büyük kent ve dış ülkelere göç etmelerine neden olan dengesiz ve yetersiz mülkiyet dağılımı, durum, iller yönünden incelendiğinde de açıkça görülmektedir:

İller	Arazi Dilimi (da)	Aile	Saha (%)	Bir aileye düşen Ort. Bahçe miktarı (da)
Giresun	0—30		88.22 62.30	10.98
	30-100		11.78 37.70	49.80
Ordu	0—30		87.64 68.35	11.69
	30-100		12.36 31.65	38.44
Trabzon	0—30		97.22 85.23	5.11
	30—100		2.78 14.77	30.93

4. FINDIK ÜRETİCİLERİNE, ULUSAL GELİRDEN ARTAKALAN PAY

Özetle, fındık üreticisi ailelerin 2/3'ü, 10 dönüm dolayında, 1/3'ü ise daha çok, ya da ailelerin % 84'ü 17 dönümden küçük, % 16'sı da daha büyük bahçede tarım yapmaktadır. Ailelerin % 84'ü bahçelerin % 56'sına, ailelerin % 16'sı bahçelerin % 44'üne sahiptir.

Genelde bir fındık üretici aileye, ortalama 12.47 dönüm fındık bahçesi düşüyor demiştik. Fındık Araştırma Enstitüsünün 1972'de yaptığı bir araştırmaya göre, 7 kişilik bir üretici ailenin geçimini sağlayabilmesi için, orta ve sahil kollar ortalaması olarak 40 dönüm fındık bahçesi gereklidir. Aynı yolla 1975 sonunda yaptığımız bir hesaplama göre; gazı, tuzu, sabunu, zeytini vb. ile bir üretici ailenin, anayasamızın öngördüğü insanca yaşama düzeyine yaraşır, ya da yaklaşır bir biçimde geçinebilmesi için 5 kişilik bir aile yılda 34800 TL 7.5 kişilik bir aile ise (fındık bölgemizde aile ortalama nüfusu 7.5'dur) yılda 52200 liraya gereksinmektedir (1000 Kg. mısır, 70 Kg. margarin, 50 Kg. tuz, 40 Kg. şeker, 60 Kg. et, 40 paket çay, 15 Kg. zeytin, 60 Kg. pirinç, 50 Kg. peynir, 50 Kg. buğday unu, 20 Kg. helva, 200 Kg. kuru sebze, 150 Kg. meyve, 100 Kg. yoğurt, 500 paket Bafra sigara, 200 adet kibrit, 12 adet gaz tüpü, 200 Kg. gazyağı, 30 Kg. sabun, 2 ton odun, 3 takım erkek elbise, 2 takım bayan elbise, vergi, sosyal gereksinmeler/sağlık, okul, düğün, ulaşım vb. /, işletme masrafları/işçi, gübre, ilaç, araç-gereç vb./, yılda).

Bir fındık üretici aileye, bir yılda 52200 lirayı sağlayacak olan kabuklu fındık miktarı; 1 Kg.'ı 14 TL. hesabıyla $52200/14 = 3727$ Kg.'dır. 3727 Kg.

findığı verecek olan bahçe büyüklüğü, kollara ve bakıma göre değişiktir. Örneğin verim ortalaması 150 Kg/da'ı, geçen düz, az meyilli ve bakımlı bahçelerde 25 dönümlük miktar 3727 Kg. findığı, dolayısıyla 52200 TL. yıllık gelirini sağlayabilmektedir. Ama sahil ve orta koldaki bakımsız halk bahçelerinde 3727 Kg. fındık üretimi için, 62 dönüm, yüksek kolda 83 dönüm fındık bahçesi gereklidir. Çünkü anılan yerlerde verim düşük ve sırayla ortalama 60 ve 45 Kg/da' dır. Orta ve sahil kolda orta derecede bakımlı olan ve sayıları çok olduğundan, Türkiye ortalaması olarak alabileceğimiz halk bahçelerinde ise, 1975 yılının Türkiye verim ortalaması olan 84.8 Kg/da temel alındığında, yılda 52 200 lirayı sağlayabilecek fındık bahçesi büyüklüğü, ortalama 44 dönüm olmaktadır. Ancak 84.8 Kg/da.'lık verim ortalaması, üretim yönünden en verimli yıl olan 1975'e ilişkin olduğundan, bir fındık üretici aileyi fındık geliriyle geçindirebilecek bahçe büyüklüğü 44 değil, 50 dönüm olarak rahatlıkla belirtilebilir.

Yeterli ve olması gereken miktarlar, bizce 50 dönüm ve 50 - 60000 TL. yıllık gelirdir. Ama gerçekte olagelen ve süregelen, bu miktarların çok altında ve utandırıcı düzeydedir. Hâlen bir aileye ortalama 12.5 dönüm fındık bahçesi düştüğüne göre, 1975 yılı verim ortalaması olan 84.8 Kg/da.'ı temel aldığımızda, bir aile yılda ortalama $12.5 \times 84.8 = 1060$ Kg. fındık üretmekte ve bu fındıktan

da $1060 \times 14 = 14\ 840$ TL gelir sağlamaktadır. Fındık dışındaki üretim çalışmalarıyla bu 14840 liranın bir yıl için 20000 liraya yükseldiğini varsayarsak, 7.5 kişilik bir fındık üretici ailenin ulusal gelirden bir yılda aldığı paydan kişi başına düşen miktar, $20000/7.5 = .2667$ TL. olmaktadır. Yani bir aldatmaca olan kişi başına düşen ulusal geliri temel aldığımızda bile, fındık üreticisi, genel ortalamanın çok altlarında kalmaktadır. Çünkü resmi ağızların ve basının daha yakınlarda yansıttığına göre, 1975 yılında ulusal gelirimiz 525 milyar TL. ve kişi başına düşen ulusal gelir 13000 liradır.

Her ferdimize yılda 13000 TL. düşse; bu mutlak bir eşitlik. Ama doğal ki, gerçek böyle değil. 1975'de 525 milyar TL. olan ulusal gelirimizin % 40'ı olan 210 milyar TL., nüfusumuzun % 1'i olan 402000 kişi tarafından; ulusal gelirin % 60'ı olan 315 milyar TL. da, nüfusumuzun % 99'u olan 39798000 kişi tarafından bölüşülüyor ise; bu da, mutlak eşitsizlik, adaletsizlik ve yoğun sömürü demektir. Birinci gurupta, kişi başına yılda 522000 TL ve ikinci gurupta 7915 TL. düşmekte. Birinciler, ikincilerin tam 66 katı fazla gelire sahip. 1974'de de bu oran aynı idi. İşin daha da ayrıntılarına gidildiğinde, yılda bir kişiye milyonlar düşen grupçuklar ve yine yılda bir kişiye 500-1000-1500 TL. düşen büyük insan toplulukları olduğu görülebilir. Yani 1000 katı 2000 katı farklılık.

Demek ki kısaca, fındık üreticilerimiz de, ulusal gelirden hakkı olduğu halde nasiplenemeyen kesimdedir. Bu, kapitalist - emperyalist ilişkiler içinde bocalamakta ve boğulmakta olan ekonomimizin ve sosyal düzensizliğimizin doğal bir sonucudur. Gelir dağılımına, tarım kesimi ve tarım dışı kesim olarak bakıldığında da belirgin ve yoğun bir sömürü tüm çıplaklığıyla görülebilir.

Araştırmalara göre tarım kesiminin ulusal gelirden aldığı pay % 25 dolayındadır. Oysa tarım kesimini, nüfusumuzun % 65'i olan 26000000 insan oluşturmaktadır. 525 milyar liralık ulusal gelirden 131 milyarını tarım kesimi, 394 milyarını da tarım dışı kesim bölüşmektedir. Yani tarımda kişi başına yılda ortalama 5040 TL. düşerken, tarım dışında bu miktar 28100 liraya yükseliyor. Oysa tarım kesimi deyince; nüfusumuzun % 65'i. ulusal gelirin % 26'sı, ihracatın % 75'i, toplam üretimin % 70'i, istihdamın % 66'sı akla gelir.

Fındık ve fındık üreticileri için de aynı dengesizlik ve sömürü söz konusudur. Fındıkla geçinen insanlar, nüfusumuzun % 7.5'i iken; fındık, ihracatta her yıl % 10-15 arasında bir pay yaratırken; aile başına ortalama 12.5 dönüm bahçe ve 20000 liralık yıllık gelir hesabıyla, fındıçlı aileler ulusal gelirden % 1.5 pay almaktadır.

5. ARACILAR, TEFECİLER, ÖRGÜTLENME SORUNU

Fındık üreticilerimiz, uzun yıllardır aracı - tefeci ve vurguncuların elinde bir oyuncak olmaktan kurtulamamış ve devlet desteğinden yoksun kalmıştır. Yıllardır emeğini ve ürününü değerlendirecek sağlam örgütlere kavuşamamış, banka ve kooperatiflerden yeterli krediyi alamamış, fındığını dalında iken satmak zorunda bırakılmış, fiyatlar saptanırken hiç hatırlanmamış, ulusal gelirden hakkını alamamış... Kısaca, dışa bağımlı kapitalist -emperyalist sömürü ağının çarpık, dengesiz ve korkunç düzeninden başka bir düzen tanımamıştır. Yüksek taban fiyatı, sübvansiyon (tarımsal girdi ucuzlatması) ve mevcut kredi düzeni ile ihracat zararlarının büyük ölçüde dar gelirli ve kendisinin vergilerinden oluşan hazine kaynaklarıyla karşılandığını, ama aracılara, tefecilere, tüccarlara, ihracatçılara, büyük arazi sahiplerine yarar sağladığını yıllardır anlayamamıştır.

36 kooperatif ve 90-100000 ortağa sahip F.K.B. (Fındık Kooperatifleri Birliği), çağdaş kooperatifçilik ilkelerine uygun ve fındık üreticileri yararına bir görev ve çalışma içinde değildir. Kaba çizgilerle belirtmek gerekirse, üreticilerin bir bölümünden, saptanan taban fiyatıyla fındık almakta ve bunu satmaktadır. Çoğunlukla da, ya satamamakta ya da düşük fiyatla sattığından zarar etmektedir. Bağımsız değildir. Bakanlık; T.C. Merkez Bankası, T.C. Ziraat Bankası ile üreticiler arasında bir büyük aracı gibidir. Aldığı fındığın bir kısmını işlemektedir. Son birkaç yıldır üreticiye verdiği kredi miktarını arttırmıştır. K.B. de DPT raporlarında belirtildiği gibi dar bir hizmet kooperatifçiliği düzeyini aşamamış, ekonomik ve sosyal açıdan gerekli ve yeterli etkinliğe kavuşamamış, dolayısıyla da üreticilerin değil; daha çok, banka kooperatif ve bakanlıklarda daha etkin olan tüccar, eşraf, tefeci, aracı, ihracatçı gibi azınlığın yararına işleyen bir örgüt olmuştur. Ortaklarını ve diğer üreticileri kooperatifçilik yönünden eğitmek ve onların kendi sorunlarına sahip çıkarak kooperatifin yönetim ve denetiminde ağırlık kazanmalarını sağlamak, böylece de aracı ve tefecilere sömürülmelerini önlemek, temel amaç olduğu halde, bu yolda tek girişim görülmemiştir. Fındıkla geçim sağlayan 400000 aile varken, F.K.B.'nin ortak sayısı 100000'i bulmamıştır. F.K.B. ortak dışı alımlarda da bulunmaktadır ve son yıllarda serbest piyasaya göre fındık üretiminin daha yüksek bölümünü (1975 de % 80'ini) almaktadır, ama yine de fındık üreticisinin sömürülmesi önlenememektedir. Çünkü F.K.B., tefecilik ve aracılık yaparak fındık biriktirmiş olanların da fındığını almaktadır ve onları korumuş olmaktadır. Yani aslında F.K.B.'nin, tüm üretimin % 80'ini alıyor olması bir görünümdür ve yanıltıcıdır. F.K.B.'nin son yıllarda ortaklarına verdiği kredi miktarı artmasına karşın, yine de üreticilerin büyük bölümü kredi gereksinmelerini tefecilerden karşılamak zorundadırlar. DPT'nin 1974'deki bir raporuna göre; Türkiye'de üreticiler, gereksindikleri kredilerin % 28.5'ini bankalardan, % 16.0'ı kooperatiflerden, % 51.0'ını da tefeci, aracı, ağa, esnaf, tüccar, komisyoncu ve benzerlerinden almaktadır. Fındık üreticilerinin durumu da bundan farklı ve soyutlanmış değildir.

Ayrıca verilen kredi miktarları da yetersiz ve üreticilerin verim ve üretim artışı için gerekli masraflarını karşılamaktan uzaktır. Yine DPT'ce yapılan bir

araştırmaya göre; T.C. Ziraat Bankası, tarım kesiminin kredi gereksiniminin ancak % 38.7'sini karşılamakta ve üreticilerin aldığı kredi miktarları aşağıdaki düzeylerde kalmaktadır.

Kredi olan çiftçi (%)	Kredi miktarı (TL.)
17.4	2000'den az
78.8	2000 - 10 000 arası
1.6	10000-20000 arası
1.4	20000'den çok

Sürüp giden düzende; banka, kooperatif, kredi, sübvansiyon, yüksek taban fiyatı, teşvik tedbiri, vergi iadesi vb. sistemler, üreticinin, gerçek üreticinin yararına olmamakta, tüccara, tefeciye, ihracatçıya ve benzerlerine yaramaktadır. 1972'de tüm kredilerden tarıma düşen pay % 15.1 iken, ticarî krediler % 56.5 olmuştur. Oysa ulusal gelire katkı yönünden tarım % 30, ticaret ise % 10 dolayında paya sahiptirler.

Tüm bunlardan dolayı, fındık üreticisi de yıllardır tefeciye, aracıya, tüccara bağımlı ve boynu büküktür. Varolan ilişkiler içinde kurtulması da olası değildir. Çünkü, sömürge borcunu, mal olarak ödemek zorundadır. Sömürge de bunu ister zaten. Tartı, randıman, ezik, çürük oyunlarından da kazanç sağlayacaktır. Para olarak ödenmesini istemez tüccar ya da tefeci. Üretici buna razı olmak zorundadır, çünkü gelecek yıl da aynı kişiye başvurmadan başka çaresi olmadığını bilir. Aracı, tefeci ve vurguncuların yıllar boyu yoksul ve devletin tutamaksız bıraktığı üreticiye uyguladığı baskılar ve sömürü, bütünüyle bir sosyal sınıfın diğer bir sosyal sınıf üzerinde tahakkümüdür. Ancak sömürü sınıf üreticileri ortadan kaldırmayı düşünmez ve istemez. Çünkü çeşmenin kaynağı kurumuş olur o zaman. Parolaları, alabildiğince ve bulabildiğince sürdürmektir.

Kooperatifçilik, toplumdaki sömürü ve dengesiz gelir dağıtımını ortadan kaldıracak bir örgütlenme ve üretim biçimi değil, ekonomik ve sosyal amaçlı bir toplum hareketidir. Bir, «ara örgütlenme biçimi»dir. Kooperatifçiliğin sağlayacağı yarar; toplumdaki gelir dengesizliğinin uçurumlarını biraz azaltmak, pahalılığı dizginlemek ve aracıya - tefeciye minnet etmeden, sınırsız kâr sağlama ve fırsatçılık olanaklarını vurgunculara kaptırmadan, dayı -torpil - rüşvet – boyun bükme olmadan da yaşanabileceğini ve bunu üreticinin kendi kurduğu ve yönettiği bir örgütle başaracağını kanıtlamak, böylece de toplum sorunlarına ve yerli - yabancı kapitalist - emperyalist işbirlikçilerin ilişkileri ile sömürünün nasıl sürdürüldüğü konularına yöneltmektir. Ülkemizde bugüne dek özgür ve bağımsız bir kooperatifçilik izlenememiştir. Kooperatifleri yönetmek ve geliştirmek, devlet yöneticilerine ve bürokratlara bırakılmış, kooperatifçiliğe ve üretici çıkarlarına karşı olanların yönettiği ve bir çıkar kapısı olarak bellediği kooperatifler, halkta, «Kooperatif bu ise, bana yaramaz» şeklinde bir kanının uyanmasına neden olmuştur. Tefecinin üreticiye sağladığı krediyi, kendi öz sermayesinden değil, bankalardan sağladığı bilindiği halde, tefecinin bu biçimdeki kredi arzının azaltılması, ya da kaldırılmasıyla sorunun çözümüne kolaylık getirilecekken ve şimdiye dek başa geçen tüm yönetimler faizciliğe ve tefeciliğe karşı olduklarını belirtirlerken; değirmenin suyunun hâlâ aynı kanaldan akmakta olması, tüm üreticileri ve halkını sevenleri düşündürmeli ve gereken önlemlere yöneltmelidir.

6. NE YAPMALI?

- 6.1. Fındık dikim sahamız, harita ve hava fotoğrafları, ya da tapu - kadastro çalışmalarıyla, kesinkes saptanmalıdır.
- 6.2. Fındık, tarımı 1. Standart Bölgenin engebeli arazisinde yapılmalı, düz ve az meyilli olup, diğer ürünlere daha uygun olan sahalara yayılması ekonomik önlemlerle önlenmelidir.
- 6.3. Amaçları belirli, üretici çıkarlarını koruyan bir fındık politikası saptanmalı ve uygulanmalıdır.
- 6.4. Fındıkla ilgili olarak çalışan kuruluşlar arası iş, veri ve bilgi birliği sağlanmalı, kuruluşlar birleştirilmelidir.
- 6.5. Verimi arttırıcı girdiler, aracısız, yerinde ve ucuz olarak sağlanmalıdır.
- 6.6. Kooperatiflerde egemen olan bürokrasiye son verilmeli, bilimsel pazarlama araştırmaları geliştirilmelidir. Kooperatif ve üst birliklerinin banka ve bakanlıklara bağımlılıkları terk edilmeli, ortak ve üreticileri kooperatifçilik ve kendi sorunları yönünden eğitici, bilinçlendirici çalışmalara yönelinmeli, yetki ve karar sahibi olmaları sağlanmalıdır. Fındık alımları, değerlendirilmesi ve satışındaki aksaklık, ilkelik ve eşitsizliklerin yok edilmesi gereklidir.
- 6.7. Banka ve kooperatiflerin, aracı ve tefecileri koruyan kural ve işlemleri durdurulmalı, bunlara yönelik kaynak ve olanaklar üreticiye döndürülmelidir.
- 6.8. Çok aksamakta olan yayım ve araştırmaya, gereken önem ve olanak verilmelidir.
- 6.9. Maliyet, rekolte ve fiyat öğeleri, bilimsel olarak, üretici ve hazine çıkarlarını gözeterek yöntemlerle saptanmalıdır.
- 6.10. Yoğun bir sömürü altında ezilen ve ulusal gelirden hakkını alamayan fındık üreticilerinin sağlam bir örgütte birleşme zorunluluğu vardır. Varolan kooperatiflerin bu halleriyle düzeltilmesi olanak dışıdır. Çünkü dengesiz toprak dağılımı, bozuk kredi düzeni, geri bir eğitim düzeni ve yöntemi, yetersiz alt yapı tesislerinin ve dışa bağımlı kapitalist bir ekonominin ağırlık kazandığı toplumumuzda; gerçek kooperatif çalışmaları (üretim, birleşme, bilinçlenme, kredileme, dağıtım, satış..) yapılamaz. Okuluyla, eğitimiyle, banka ve bakanlığıyla yalnızca kooperatifçiliği işleyen bir işlemler dizisi üreticinin çıkarını koruyabilir, emek ve ürününü değerlendirebilir, ona ulusal gelirden daha adil paylar verebilir.
- 6.11. Bir fındık üreten aileye düşen ortalama fındık bahçesi miktarı 12.5 dönüm değil, 3-4 katı fazla olmalıdır. İşsizliği, göçü, yoksulluk ve sömürüyü azaltabilmek için, fındık tarımı dışında üreticilere kazanç sağlayacak, hayvancılık, ziraat sanatları, küçük el sanatları ve devlet yatırım olanaklarının, eğitimi ve örgütüyle birlikte bölgeye yerleştirilmesi yoluna gidilmelidir.
- 6.12. Daha çok tüccara, tefeciye ve ihracatçıya yarar sağlayan yüksek taban fiyatı politikası terk edilmeli, üreticinin kazancını ve gücünü arttıracak, sömürülmesini önleyecek olan; eğitim, düzenli örgüt, kredi musluklarını üreticiye çevirmek, girdileri ucuz ve yerinde vermek, pazarlamayı gerçek üretici örgütlerinin yapmasını sağlamak gibi önlemlere yönelinmelidir. Taban fiyatı, tüccar ve ihracatçının değil, üreticinin isteğine uygun olarak ve üreticilere de danışılarak saptanmalıdır.
- 6.13. Kooperatiflere ortak olanların sayısı artmalı, yönetim ve denetimde küçük üreticilere ağırlık tanınmalıdır. Toprağında bizzat tarım yapmayanlar, ortak alınma malı ve yönetime katılmamalıdır.
- 6.14. Üretici ile yayım örgütü ve yayımcılar arasındaki kopukluk ve ilgisizliğin giderilmesi zorunludur. Bu örgütlerin olanaklarını, bilgi - veri kaynaklarını arttırmak, eleman yetersizliği ve kırsal kesimde eleman çalışmaması

sorunlarını çözüme kavuşturmak gereklidir. Fındık Araştırma Enstitüsünün çalışma ve olanakları yetersiz, yetişmiş teknik elemanı çok azdır. Yayım örgütüne vermesi gereken yayınlar yönünden de yeterli düzeye gelinebilmiştir. Gelişme olasılığı uzaktır. Önlemler gerekmektedir.

6.15. Fındıkçılığımızın son birkaç yıldır ana sorunlarından biri, fındık ihracatındaki zorluk ve tıkanıklıktır. Dünyada en çok ve en kaliteli fındığı üretilen bunu satmamak, ya da zararıyla satmak, bu alandaki dünya piyasasını ve fiyatlarını iyi incelememek, yani bilimsel Pazar araştırmaları yapmaktan dolaydır.

Fındığımızın baş rakibi, İtalya ve pasta - şekerleme - çikolata sanayiinde pek çok ülkenin kullandığı kabuklu kuru meyvelerden badem, ceviz, brazilnut, pecan, cashewnut, yerkıstığı, antep fıstığı ve benzerleridir. Yani şimdiye kadarki geleneksel satış yöntemlerinin yerini; her türlü kitle yayını - haberleşme araçlarından yararlanarak yapılan bir tanıtım, işlenmiş ve iyi ambalajlanmış mamullerin satışını artırma, fiyat oyunlarına gelmeme, yeni alıcılar bulma gibi önlemleri kapsayan yöntemler almalıdır.

F.K.B. 1976'ya 300000 ton dolayında bir stokla girmiştir. 1975'de aldığı fındık (248275 ton/kabuklu) karşılığında 3.38 milyar TL. ödemiş, yani 1975 rekoltesinin % 80'ini almıştır. Ama aslında bu, fındık üreticilerinin % 80'i korunuyor gibi yanıltıcı bir görünümdür. Çünkü, bu 248275 ton içinde, ne oranda olduğu bilinmemekle birlikte, üreticilerden fındık daha dalda iken 8-10 liraya aldığı fındığı F.K.B.'ye satan tefecilerin ve tüccarların fındıkları da önemli bir miktar tutmaktadır. F.K.B. bunların fındığını almamalıdır. Çünkü kooperatifçiliğin amaçlarından biri aracıyı yok etmektir. Halen stok olan 300000 tonun, 200000 tondan fazlası 1975, 100000 tona yakını da 1974 ürünüdür. Bu denli büyük bir stokun ne zaman, nasıl, kime, kaçta satılacağı önemli bir sorundur. Zararına satış ya da çoğunun satılamaması durumunda, edilen zararı yüklenerek olanın yine dar geliri ve yoksul halkımız olacağı su götürmez.

6.16. Varolan düzenin yüklediği sorunlarla bunanan fındık üreticisinin büyük bölümü, aynı zamanda tarım işçisidir. Özellikle fındık hasat işçiliği, bahçesi yetersiz ya da olmayan üreticiler ve bunların eşleri, ana - babaları, çocuklarıyla yürütülür. Elbiseden sırta, göğüse giren zülüm - yaprak - dal parçacıklarıyla, böcekleriyle, cıdıkta kalmış ve alçak olan dalların ara sıra berelemesiyle, Ağustos'un yakıcı sıcağında ve çok dik yamaçlarda, günde 10-12 saat süreyle yapılan fındık hasat işçiliği zor bir işçiliktir. Ayrıca günde 10-15 km. sabah-akşam yürümek zorunda olunması da cabası... Çünkü geldikleri yerle bahçe arası uzaktır. Fındık toplamak için kent ve kasabalara gidenler, yatılı iseler yatılamayacak yerlerde, değılseler nereyi bulurlarsa orada kalır ve bir miktar para biriktirebilmek için zeytin, ekmek ve soğana talim ederler. Hiçbir sosyal güvenceleri olmadığı gibi sürekli hor görülürler. Amele başı, ya da çavuş denilen işçi komisyoncuları kanalıyla (genellikle hatır ile, ya da çavuşun bahçe sahibine bağımlılığına göre) iş sağlanır ve çavuşun istediği yere giderler. Tek düşünceleri, neresi olursa olsun, o hasat yılı, çoluğu - çocuğuyla birlikte 20-30 gün çalışarak 2-3 bin lirayı denkleştirebilmektir. Çalışırken, hatta bazen işleri bittiği zaman bile alacakları ücretin ne kadar olduğunu ve ne zaman alacaklarını bilmezler. Köyde en çok fındık üreten 2-3 kişi, kasaba eşrafı ya da tefecinin ağzından ne çıkarsa ücret o olur. Ücret saptanmasında, hükümetlerin taban fiyatı ilânı beklenir. Taban fiyatının 3 katına yakın bir miktarı ücret olarak saptamak, bazı yörelerde gelenekselleşmiştir, işçinin fikrinin sorulması bir yana, yıl içindeki enflasyon,

devalüasyon, ya da en az geçim düzeyi ve en az işçi ücreti gibi olgular hiç nazara alınmaz. Genellikle, sahil kol ile orta kolun sahile yakın yörelerindeki büyük ve orta işletmelerde erkek ve gene işçiler, orta ve yüksek kolda ise çocuk, kız ve kadınlar hasat işçiliği yaparlar. İşçi ücretleri, illere, kollara, yemekli ve yataklı anlaşmalara göre değişir. Köylerde az fındık üreten aileler, bir yandan hasat işçiliği, bir yandan da kendi bahçeleri için komşu ve dostlarıyla imece (keşikleme) yöntemiyle çalışırlar.

6.17. Fındık taban fiyatlarının Aralık, Ocak gibi erken bir tarihte saptanması ve ilanı ile aracılardan fiyat oyunları biraz da olsa bozulabilir.

6.18. Fındıkçılığımızda kullanılan kimyasal gübre ve tarımsal savaş ilacı miktarları, verimi artırıcı öğeler olmaları dolayısıyla artırılmalıdır. 1873 yılında fındık için kullanılan toplam gübre miktarı 98000 ton, dönüme düşen aktif madde 6,82 Kg/da ve dönüme düşen gübre miktarı ise 27.28 Kg,'dır. Bu miktarların 3 katına ulaşılması gerekmektedir. 1973'de kullanılan tarımsal savaş ilacı miktarı 2632 ton ve dönüme düşen ilaç miktarı da 0.731 Kg. olmuştur. Bu miktarların da 6-7 katına çıkartılması gerekmektedir. Karadeniz fındık bölgesi koşullarında kullanılacak küçük yapılı, 2-3 parçalı, bir ya da birkaç üreticinin alabileceği ucuzluktaki fındık harman makinalarına yönelmekte de büyük yarar ve zorunluluk vardır. Bu önlemlere yönelildiğince verim artacaktır.

Girdilerin rantabl ve aracısız kullanılmasıyla verim artacakken ve rakip ülkelerin verimi bizimkinin 2 katı iken, gerçekçi yollara gidilmemesi acıdır. Verim ortalamamızda sürekli, ama yavaş ve yetersiz bir artış vardır ve bu bizi aldatmamalıdır. 1960-1975 yılları arasında 4'er yıllık devrelerin verim ortalaması şöyle olmuştur:

1960 — 1963 devresi	37.5 Kg./da
1964 — 1967 devresi	47.2 Kg./da
1968 — 1971 devresi	60.3 Kg./da
1972 — 1975 devresi	69.1 Kg./da

Yine aynı 15 yıllık sürede 3'er yıllık devrelerin ortalama verimleri de aşağıdaki gibi seyretmiştir:

1961 — 1963 devresi	40.3 Kg./da
1964 — 1966 devresi	54.8 Kg./da
1967 — 1969 devresi	43.4 Kg./da
1970 — 1972 devresi	62.9 Kg./da
1973 — 1975 devresi	74.4 Kg./da